

Cuvânt înainte

1. La mai bine de șaisprezece ani de la aderarea României la sistemul european de protecție a drepturilor omului dat, în esență, de Convenția europeană în materie și de protocoalele sale adiționale, se poate afirma, fără puțință de tăgadă, că aceasta a reprezentat un moment deosebit de important pentru elaborarea și aplicarea normelor de drept în țara noastră. O asemenea afirmație se sprijină, printre altele și pe faptul că, potrivit cunoscutului text al art. 20 alin. 2 din Constituție, text rămas nemodificat în urma revizuirii ei din anul 2003, în caz de neconcordanță între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția acelor situații în care însăși Constituția ori legile interne conțin dispoziții mai favorabile.

Se cunoaște faptul că ceea ce particularizează sistemul european de protecție a drepturilor omului față de celelalte sisteme universale și regionale existente în lume este accesul direct al justițiabililor - persoane fizice, persoane juridice altele decât entitățile guvernamentale și chiar „grupuri de particulari” - la organismul jurisdicțional menit să asigure controlul modului în care statele contractante își îndeplinesc angajamentul de a asigura, în ordinea lor internă, respectarea drepturilor și libertăților garantate de Convenție și/sau de protocoalele sale adiționale, anume Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg, pe calea recursului individual instituit de art. 34 din Convenție. Chiar dacă, în prezent, pe rolul Curții se găsesc peste 140000 de asemenea recursuri, cu mult peste capacitatea actuală de examinare a acestora de către instanța europeană și chiar dacă se caută soluții cât mai adecvate pentru a se asigura o „productivitate” cât mai mare a Curții - intrarea recentă în vigoare a Protocolului nr. 14 la Convenție la 1 iunie 2010 fiind un exemplu elocvent în acest sens, recursul individual continuă a reprezenta cheia de boltă a sistemului în discuție, astfel cum rezultă și din Planul de acțiune adoptat în cadrul conferinței la nivel înalt privitor la viitorul Curții Europene a Drepturilor Omului desfășurată între 18-19 februarie 2010 la Interlaken (Elveția)¹.

2. Înainte de intrarea în vigoare a Protocolului nr. 11 la Convenție la 14 noiembrie 1998, prin care a fost instituită Curtea unică a drepturilor omului examinarea admisibilității cererilor individuale se făcea de către fosta Comisie Europeană a Drepturilor Omului; numai cererile declarate admisibile, în anumite condiții, puteau fi judecate pe fond de către Curtea care a activat în acea perioadă. Deși între anii 1994-19998 fosta Comisie a fost sesizată cu numeroase cereri împotriva României, imensa majoritate a acestora au fost declarate inadmisibile; numai două cereri au trecut de „filtrul” admisibilității, astfel că fosta Curte a „condamnat” România în două cauze: *Vasilescu* (hotărârea din 22 mai 1998) și *Petra* (hotărârea din 23 septembrie 1998)

În perioada 1999-2009 numărul cererilor individuale introduse împotriva României în fața noii Curți unice, cereri alocate formațiunilor sale de judecată, a fost în continuă creștere: de la 293 în anul 1999, la 5260 în anul 2009; din totalul de 28.898 al acestor cereri, 18.917 au fost declarate inadmisibile. Tot în aceeași perioadă au fost pronunțate 648 de hotărâri, între care 584 reprezintă condamnări pentru încălcarea de către autoritățile române a mai multor drepturi garantate de Convenție și/sau de Protocoalele sale adiționale; de asemenea, este de reținut că la 1 ianuarie 2010 erau înscrise pe rolul Curții spre soluționare un număr de 9.812 de cereri individuale.²

3. Lucrarea de față, redactată de 11 tineri magistrați entuziaști, excelenți cunoscători ai sistemului Convenției, este consacrată prezentării și analizei celor 584 de condamnări ale României amintite mai sus. Înainte de a face orice considerație asupra lucrării se impune, credem, o precizare: practic străină preocupărilor literaturii juridice de specialitate în perioada totalitară, din motive asupra cărora este inutil acum să stăruim, după 1990 protecția internațională a drepturilor omului a devenit materie de studiu în facultățile de drept din țară și a intrat, în mod firesc, în atenția teoreticienilor și practicienilor dreptului. Au apărut astfel în acest răstimp diverse culegeri și compendii de jurisprudență a instanței europene de contencios al drepturilor omului, de regulă alcătuite fie exclusiv din hotărâri și decizii pronunțate împotriva României, fie din hotărâri mai importante în general, cursuri universitare, comentarii ale Convenției și ale protocoalelor sale adiționale, precum și traduceri ale unor tratate importante din literatura juridică franceză în materie.

¹ A se vedea Conference de haut niveau sur l'avenir de la Cour européenne des droits de l'homme, Plan d'Action, lit. A, pct. 2, Council of Europe, Switzerland, 2009-2010, p. 127.

² Toate aceste date sunt disponibile pe site-ul special al Curții, organizat special cu prilejul aniversării a 50 de ani de activitate a sa: <http://www.echr.coe.int/50/fr/#infos-pays>

De asemenea, revistele de specialitate publică cu regularitate studii și articole consacrate aceluiași domeniu și își țin la curent cititorii, în diverse moduri, cu jurisprudența Curții. Această lucrare este însă unică în felul ei: autorii prezintă pentru prima dată în literatura noastră juridică întreaga jurisprudență a Curții dată de hotărârile pronunțate împotriva României în perioada 1998-2009, indiferent de materia la care aceasta se referă, indiferent dacă este vorba despre „cauze repetitive” ori despre cauze ce se particularizează prin obiectul lor, de cauze deosebit de importante sau de cauze care prezintă mai puțin interes pentru sistemul național de drept.

4. Lucrarea este structurată în patru volume; prin luarea în considerare a faptului că hotărârile și deciziile Curții în materie penală sunt mai puțin numeroase, acestea alcătuiesc un singur volum; dimpotrivă, mult mai numeroase sunt deciziile și hotărârile pronunțate în materia dreptului privat, în sens larg - drept civil, dreptul familiei, dreptul muncii, dreptul procesual civil, dreptul proprietății intelectuale - astfel că acestea fac obiectul a trei volume distincte, pe perioade determinate. Cu mici excepții, cauzele sunt prezentate în ordine cronologică, după o structură concepută interesant și anume: o rezumare a situației de fapt, o prezentare mai detaliată a problemelor de drept puse în speță și a soluției adoptată de Curte pentru fiecare dintre ele, decizia instanței europene privitoare la satisfacția echitabilă, identificarea autorităților statale „potențial responsabile pentru condamnarea pronunțată de Curte” și evidențierea, acolo unde este cazul, a ceea ce autorii denumesc a fi „consecințele hotărârii”.

5. Credem că cei ce vor consulta lucrarea vor fi de acord că partea cea mai interesantă și, îndrăznim să spunem, cea mai importantă a prezentării cauzelor este dată de încercarea pe care autorii o fac de a identifica, la fiecare dintre ele, autoritățile statale cărora le incumbă responsabilitatea pentru condamnarea pronunțată de instanța europeană. După părerea noastră, cu multă obiectivitate, cu echilibru, onestitate și cu bună-credință, autorii, cum arătam, ei înșiși magistrați, pun în lumină un fapt de netăgăduit, dar „ignorat” adesea de cei ce se exprimă public în această materie, inclusiv asociații profesionale ale judecătorilor ori membri ai Consiliului Superior al Magistraturii: aceste condamnări nu se datorează numai puterii legislative, ci și executivului, instanțelor de judecată, Ministerului Public și Curții Constituționale. Statisticile prezentate de autori în concluziile lucrării sunt ilustrative în acest sens. De asemenea, merită subliniat faptul că, acolo unde a fost cazul, la partea consacrată „consecințelor condamnării”, lucrarea evidențiază modificările legislative și reorientările de practică judiciară, de natură a face reglementările naționale și practica judiciară în discuție compatibile cu dispozițiile Convenției și cu jurisprudența instanței europene de contencios al drepturilor omului. Acestea sunt într-un număr relativ important. Iar dacă modificările legislative sunt, prin forța lucrurilor, în general cunoscute, nu același lucru se poate spune despre reorientările produse, sub „impulsul” instanței europene, în jurisprudența națională. Credem că și acestea ar putea face obiectul unei lucrări asemănătoare, chiar dacă realizarea ei ar fi mai dificilă, dar sigur nu imposibilă, poate cu concursul mai multor tineri magistrați din țară.

6. Toate cele arătate mai sus demonstrează, credem în mod neîndoielnic, deosebita utilitate a acestei lucrări. Revine tuturor celor interesați îndatorirea de a trage toate concluziile necesare și utile ce rezultă din consultarea ei. Iar autorilor, le exprimăm cu toată căldura, cele mai sincere felicitări și admirația noastră pentru incontestabila lor reușită.

Prof. univ. dr. **Corneliu Bîrsan**³,
Judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Strasbourg, 23 septembrie 2010

---

³ **Corneliu Bîrsan** (născut la 16 decembrie 1943 la Muntenii de Jos, Vaslui) este profesor de drept civil, fost decan al Facultății de Drept a Universității București în perioada 20 ianuarie 1990 - 30 iunie 1998. Din 1995 și până în prezent este judecătorul desemnat de România la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Licențiat în drept al Facultății de Drept a Universității București, 1966, diplôme de hautes études de droit comparé, Faculté Internationale pour l'Enseignement du Droit Comparé, Strasbourg, 1974, doctor în drept al Facultății de Drept a Universității București, 1977, arbitru în cadrul Comisiei de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă fosta Cameră de Comerț și Industrie a României, avocat în Baroul București 1990-1998, membru al Comisiei Europene a Drepturilor Omului 1995-1998. Doctor *honoris causa* al Universității Paris I Panteon-Sorbona (Franța). Profesor invitat la Universitatea Paris I Panteon-Sorbona (Franța) și la Facultatea Internațională de Drept Comparat (Franța). Cavaler al Legiunii de Onoare (Franța).